

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка

НАУКОВА РОБОТА

на тему:

«Студентське самоврядування сьогодні як середовище виховання майбутньої української еліти»

Виконав:

студент 4-го курсу,
фінансово-економічного
факультету

Рева І.Е.

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Онищенко В.О.

Полтава

2011

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ОСС як надійний партнер навчальних закладів та органів місцевого самоврядування;

РОЗДІЛ II. Мотиваційні чинники у роботі лідерів студентського самоврядування

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

В умовах демократизації суспільства та входженням України до Європейського Союзу дедалі більшого значення набувають проблеми управління та виховання молодих лідерів-управлінців нового типу, які б не стільки віддавали накази, скільки вмiли організовувати, вести за собою, надихати співробітників. На перше місце у сфері управління виходять питання підвищення рівня управлінської компетентності та організаційних умiнь молодих лідерів у всіх сферах буття, оскільки боротьба за якість стає більш значимою. Могутнім фактором у формуванні основ управлінської культури молоді виступає участь у роботі органів студентського самоврядування на етапі вузівського навчання. Саме тут, важливо розуміти те, що під час вузівського навчання у молодій людини формується громадська позиція, основні принципи лідерства, духовності, моральності, самовіданності і патріотизму, які є дуже важливими і необхідними рисами сучасного молодого лідера.

Студентство завжди виступало своєрідним “барометром” соціально-економічного та політичного становища в суспільстві. Молодь є найменш консервативною, за своїми ціннісними орієнтирами, соціальною верствою населення, найбільш чутливо реагує на соціальні зміни, їй притаманне негативне ставлення до порушення демократичних норм, законів, моральних принципів. Можна з повним правом розглядати молодь, особливо студентство, “соціальним нервом суспільства”.

Невипадково, що у програмних документах влади головним стратегічним резервом соціально-економічних реформ та духовно-культурних перетворень в Україні визначено молодь, яка озброєна освітою європейського рівня, за природою є більш економічно свідомою

та вихована на демократичних здобутках сучасної цивілізації. Тому в нових умовах переходу до постіндустріального розвитку України, формування інформаційного суспільства молодіжна політика української держави і, в першу чергу, забезпечення молоді права на освіту, посідає пріоритетне місце. На сьогоднішній день можна з впевненістю сказати, що Міністерство освіти і науки, молоді та спорту взяло вдалий орієнтир для розвитку цього немало важливого фактору розвитку українського суспільства.

Студентське самоврядування є важливим фактором розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації.

Студентське самоврядування – це засіб, за допомогою якого креативні, творчі, люди, які мають організаторські здібності, змогли реалізувати свої задуми, проекти на практиці.

Опора на ініціативу, активну життєву позицію, європейські ціннісні орієнтації студентства є реальним показником цивілізованості суспільства, утвердження в ньому демократичних начал. Важливо чітко усвідомити, що успішна розбудова Української держави залежить від самосвідомості, самодостатності, незаангажованості, свободи мислення, наполегливої праці кожного молодого громадянина України.

РОЗДІЛ I. ОСС як надійний партнер навчальних закладів та органів місцевого самоврядування

Сучасне студентство – це майбутня наукова еліта нашої держави. Наука – це один з найперспективніших напрямів серед тих, які може вибрати студент. А якщо «може» вибрати, значить задача студентського самоврядування правильно спрямувати студента. На нашу думку, це необхідно робити ще на етапі роботи з першокурсниками.

Чи може на сьогодні студентське самоврядування бути партнером для навчального закладу у покращенні якості освіти та організації навчально-виховного процесу та для органів місцевого самоврядування як рухомим механізмом у формуванні та реалізації державної молодіжної політики? Безперечно.

Сьогодні, за умови відсутності органів студентського самоврядування, втрачається існуючий поступовий зв'язок між адміністрацією навчального закладу та студентством. Всі пріоритетні напрямки роботи адміністрації навчального закладу та органу студентського самоврядування практично співпадають: залучення студентів до наукової роботи, підвищення успішності студентів, розвиток студента як культурної та творчої особистості, працевлаштування студентів та випускників, підвищення іміджу свого університету.

В більшості університетів діють Наукові студентські товариства. Це ті організації, які спільно з ОСС займаються науковим розвитком студентства ВУЗу. В рамках даної роботи ефективною є тісна співпраця з грантоутворюючими організаціями. Це той шлях, за допомогою якого студент зможе не лише підвищити свій професійний рівень, але й заробити собі грошову винагороду – стипендію, яка має стати стимулом для його подальших наукових досліджень.

Досить актуальними є питання діяльності органів студентського самоврядування у розрізі політичних ситуацій. Іноді зустрічаються статті щодо революційних методів студентів привернути до себе увагу адміністрації ВНЗ чи представників влади. Як свідчить практика, даний спосіб є неефективним, не дивлячись на те, що студентство є досить революційною верствою населення.

Прикладом більш дієвого способу можна назвати співпрацю ОСС та адміністрації в Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка. Чи то це через таку активну співпрацю, чи то через розуміння керівництвом та студентськими лідерами необхідності вирішення проблемних питань взято практику прямого діалогу між даними суб'єктами освітньої діяльності. Як результат всі норми чинного законодавства витримані – 5 представників ОСС входять до складу Вченої ради, 12 - до Зборів трудового колективу. Всі рішення щодо виселення, поселення, відрахування, поновлення студентів і т.д. погоджуються зі студентським самоврядуванням. Звісно, найболючіше питання – фінансування ОСС.

Цифра «0,5%» у будь якого активіста ВНЗ завжди асоціюється лише з одним – грошима, які законодавчо надані самоврядуванню ВУЗу. Але механізму реалізації цих коштів немає. В нашому навчальному закладі і це не стало проблемою. Шляхом виплати премій студентам бюджетної форми навчання та матеріальної допомоги (через профком студентів та аспірантів) контрактникам, студенти отримали суму понад 1,6 млн. грн., а це майже в 5 разів більше за заплановані 0,5% спеціального фонду університету. Звісно, тут необхідна тісна співпраця таких студентських органів як самоврядування та профкомітет.

Одним із актуальних напрямків спільної роботи ОСС, навчальних закладів та органів місцевого самоврядування є працевлаштування молодих спеціалістів. Сьогодні і сама держава багато працює над

вирішенням проблеми працевлаштування випускників. Так, наприклад, усе більшого обсягу набувають представництва «Програми з працевлаштування студентів та випускників. Генерація перспективних студентів» (GPS – Generation of prospective students). Основним завданням програми є встановлення постійного діалогу зі студентами, їх інтересами та наданням можливостей у реалізації їх планів. Але на сьогодні вона не має такої мережі дії, щоб задовольнити потреби працевлаштування усіх випускників ВНЗ.

Не менш важливим напрямком подолання проблеми є визначення думки самих студентів (як майбутніх випускників) органами студентського самоврядування, активізація їх «попередньої підготовленості».

Тому в ході досліджень розв'язань даної проблеми нами було проведено соціологічне опитування студентів, яке було спрямоване на те, щоб дізнатися основні проблеми, перешкоди які постають перед студентами та їх зацікавленість у самому працевлаштуванні.

У своєму соціологічному дослідженні ми використали емпіричний метод, а саме анкетування. Нами було опитано 60 студентів, які навчаються на 1-4 курсах.

Складена нами анкета складається із 20 запитань. Всі питання даного соціологічного дослідження можна умовно поділити на такі групи:

Перша група: питання, що належать до визначення особистих якостей респондента. Їх мета – виявити вікові, статеві особливості, фінансовий та соціальний стан, особистий досвід у визначеному питанні.

Друга група: питання щодо безпосереднього місця працевлаштування. Їх мета – виявити визначальні орієнтири при виборі роботи, розмір заробітної плати, види підприємств, графік роботи тощо.

Третя група: запитання щодо визначення країни майбутнього місця працевлаштування. Їх мета – пропедевтична (попередити відтік кваліфікованих молодих спеціалістів із країни)

Четверта група: запитання щодо практичних навичок студентів у пошуках роботи; ознайомлення із законодавчою базою працевлаштування, засобами, проблемами, основними елементами.

Під час складання переліку питань анкети на тему «Працевлаштування випускників ВНЗ», ми окреслили ряд важливих аспектів.

Метою нашого анкетування є визначення рівня зацікавленості сучасного студентства проблемою працевлаштування.

За для досягнення мети ми поставили перед собою ряд завдань:

- рівень обізнаності студентства із сучасною проблемою;
- визначити орієнтований професійний пакет майбутнього місця працевлаштування;
- особистий досвід працевлаштування;
- обізнаність із законодавчою базою з даного питання;
- країну бажаного майбутнього працевлаштування;
- визначення ролі університетської освіти у працевлаштуванні випускників ВНЗ.

Об'єктом дослідження є студенти, як майбутні випускники ВНЗ.

Предметом дослідження є рівень зацікавленості студентства проблемою працевлаштування.

Проблема нашого соціологічного дослідження: в умовах сучасного безробіття дуже гостро стоїть проблема працевлаштування випускників ВНЗ.

При підготовці та проведенні соціологічного дослідження із теми «Працевлаштування випускників ВНЗ» нами пройдені наступні етапи:

- окреслення гіпотези, проблеми, об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження;

- складання анкетних запитань;
- визначення вибірки респондентів;
- проведення анкетування;
- обробка анкет;
- аналіз дослідження, висновки та певні рекомендації.

Отож, перейдемо до аналізу самого анкетування.

Аналіз першої групи запитань дав наступні результати:

10% опитаних є студентами 1-их курсів;

67% - 2-го курсу;

20% - 3-го курсу;

і 3% - студенти 4-го курсу.

З них 7% - одружених. 13% опитаних за дохід мають заробітну плату і 33% - за дохід мають стипендію, решта живуть за рахунок батьків чи інших джерел доходу.

Аналіз відповідей на другу групу запитань, яка може найточніше окреслити дану проблему, дав нам наступну картину:

93% респондентів замислювалися над майбутнім місцем роботи, що дає нам право засвідчити підтвердження нашої гіпотези;

70% студентів зазначили, що впевнені у тому, що працюватимуть за фахом.

Визначальним фактором при виборі місця роботи для 50% опитаних став розмір заробітної плати, для 33% - швидкий кар'єрний ріст, для 13% опитаних – соціальний пакет та інше для 3%, серед яких були:

- як далеко розташоване місце роботи від дому;
- керівництво.

По 33% розподілилися результати щодо місцевості майбутнього місця роботи.

Щодо розміру заробітної плати:

Бажаючих отримувати заробітну плату нижче 1000 грн. не виявилось, 17% опитаних не заперечують мати від 1000 до 1500 грн. у місяць, 25% хочуть мати від 1500 до 2000 грн. і 58% прагнуть заробляти понад 2000 грн. у місяць.

Стосовно графіку робочого дня 84% не замислювалися над цим питанням, 14% надає перевагу нормованому графіку і по 1% респондентів віддали перевагу вільному та гнучкому графіку робочого дня.

Вид власності підприємства для 75% респондентів не має значення при виборі місця роботи, по 12% опитані розподілилися між приватною та державною формами власності підприємств.

20% опитаних вже мали досвід працевлаштування, і у 3% не виникало при цьому проблем, а для 17% проблемами стали:

- складний процес узгодження заробітної плати;
- відсутність гарантій довгострокового працевлаштування і

т.ін.

Відповіді на запитання про пріоритетний вид праці майбутнього місця роботи розподілилися так:

17% - творча праця;

72% - розумова;

6% - фізична;

5% - не має значення.

Майже всі опитані (94%) вважають, що наявність диплома безперечно є гарантом вдалого працевлаштування, 5% вважають, що «мабуть так» і 1% думає, що «мабуть ні».

Аналіз третьої групи запитань визначив, що:

75% опитаних, після закінчення ВНЗ не хотіли б одразу виїздити працювати закордоном, а 25% надали б перевагу іноземним заробіткам, з них 14% віддали б перевагу США, 8% залишилися б на Європейському континенті і 3% опитаних не заперечували б роботі у країнах Азії та Близького Сходу.

За результатами аналізу відповідей на запитання четвертої групи ми отримали наступні результати:

3% опитаних вважають, що вони добре знайомі з трудовим законодавством;

83% відповіли що знайомі з ним частково;

і 14% зазначили, що не знайомі з трудовим законодавством України.

Стосовно додаткових навичок, які є пріоритетними при працевлаштуванні 27% надає перевагу знанню іноземних мов, 57% - навичкам роботи на ЕОМ, 11% вважають пріоритетним наявність водійських прав, і 5% навели свої варіанти, серед яких були:

- комунікабельність;
- образотворчі здібності;
- креативність.

Запровадження Болонського процесу, як запоруку працевлаштування розглядають 63% опитаних. 5% вважають що запровадження Болонського процесу не вирішує проблеми працевлаштування, а 22% не можуть визначитись.

55% респондентів при пошуку місця роботи будуть звертатися до знайомих. 27% надає перевагу інтернет-мережі. 16% владуться до розсилки резюме і лише 1% звернеться до Центру зайнятості.

Отже, в ході нашого дослідження ми дійшли ряду важливих висновків, а саме:

1. Одразу ж можемо зазначити, що незалежно від року навчання та сімейного стану, переважна більшість студентів стурбовані питанням свого подальшого працевлаштування, що підтверджує нашу гіпотезу.

2. При виборі місця роботи визначальним фактором більшість опитаних вважають розмір заробітної плати, який для більшості повинен становити суму понад 2000 грн. При цьому графік роботи та форма власності підприємства не є визначальними факторами при виборі майбутнього місця роботи, що свідчить про важливість отримання місця роботи як джерела доходу.

Отже, якщо роботодавці хочуть залучити до своїх структур молоде покоління, то вони мають звернути увагу саме на оплату праці.

3. Серед опитаних деякі респонденти вже мали особистий досвід працевлаштування, при цьому майже всі опитані стикалися з певними проблемами які ми умовно поділили на дві групи:

- розмір і форма оплати;
- організаційні проблеми.

4. З відповідей на питання щодо рівня обізнаності з трудовим законодавством ми зробили висновок, що він є недостатнім і така ситуація в подальшому може викликати проблеми при працевлаштуванні.

Тож, ми пропонуємо у ВНЗ створити відповідний предмет «Трудове право», щоб у випускників виникало якомога менше проблем саме на законному ґрунті.

5. Після закінчення ВНЗ часто постає питання не тільки як працевлаштуватися, але й де. Приємно відмітити, що більшість опитаних студентів бажають залишитися в Україні, що є позитивним аспектом у плані збереження молодого і талановитого контингенту.

6. Важливо зазначити і роль університетів у розв'язанні даної проблеми. Більшість опитаних вважають, що запровадження

Болонського процесу є запорукою вирішення проблеми працевлаштування. Про це свідчить і думка переважної більшості студентів про диплом про вищу освіту як гаранта вдалого працевлаштування.

7. Одним із найважливіших висновків, що яскраво свідчить про наявність проблеми працевлаштування є засоби пошуку місця роботи, а саме проблема Центрів зайнятості: лише 1 студент з опитаних звернувся б до Центру зайнятості за допомогою.

Тому, за результатами дослідження, ми пропонуємо створити один відокремлений департамент з працевлаштування, який би мав зв'язки з підприємствами закріпленої за ним території і надавав би інформацію як студентам про підприємства, так і підприємствам про студентів, міг би «бронювати» вакантні місця для випускників ВНЗ, допомагати при складанні контрактів тощо.

Співпраця ОСС та органів місцевого самоврядування на сьогодні є корисною для обох сторін. Студенти, які займаються у студентському самоврядуванні, майбутні управлінці, при співпраці з органами місцевого самоврядування набувають той безцінний досвід, який накопичили досвідчені державні службовці. Останні ж можуть почути думку молоді на події, які відбуваються в країні та отримати нові креативні (в дечому, інноваційні) ідеї щодо вирішення нагальних проблем територіальної громади.

На сьогодні досить актуальним являється питання молодіжної політики: хто формує її, а хто реалізує? Представники органів державної влади в цій сфері неоднозначно відповідають на це питання.

2009 рік був оголошений як «Рік молоді в Україні». У 2010 минула влада визнала його провальним.

На нашу думку причинами цього стали саме невідповідність у тому, хто має формувати основні постулати молодіжної політики і якими механізмами їх реалізовувати.

Хто, як не молодь, знає свої проблеми, хто, як не молодь, бачить їх вирішення і прагне цього. Сама молодь та представники студентського самоврядування мають формувати та за спільно з органами державної влади реалізовувати молодіжну політику в країні. Чинна політика до створення молодіжних дорадчих органів, таких як Всеукраїнська студентська рада, Обласна молодіжна рада, Студентська рада міста, має вивести молодіжну політику на рівень, який відповідає європейському суспільству.

:

РОЗДІЛ II. Мотиваційні чинники у роботі лідерів студентського самоврядування

Притаманною рисою органів студентського самоврядування на сьогодні є формування у студентства – майбутньої еліти – культури управління. Її критеріями можна вважати наступні:

1) мотиваційний, про який свідчать наявність індивідуально-особистісної мотивації, орієнтованості на високі досягнення, готовність не жаліти себе і часу для виконання серйозної та відповідальної роботи, ступінь виявлення лідерських якостей;

2) емоційно-вольовий, до якого можна віднести високий „адаптаційний ресурс”, вміння швидко знаходити вихід з різного роду труднощів, розвиненість інтуїції, логіки і здатність застосовувати їх в нестандартних, не передбачуваних ситуаціях;

3) фактичний, що характеризується вмінням використовувати силу впливу на людей, переконувати, вести за собою, взаємодіяти та рахуватися з думками інших людей;

4) поведінковий, що свідчить про чесність, правдивість, бездоганну поведінку, готовність брати на себе відповідальність за вирішення складних завдань, тверезу, критичну оцінку власних можливостей.

Як вже зазначалося, базою для ефективного формування у студентської молоді наведених управлінських вмінь є активна участь у громадському, суспільному житті, участь у студентському самоврядуванні. Адже саме тут набуваються перші навички роботи в колективі, організації та проведенні заходів будь-якого роду, планування роботи, свого часу, постановка цілей та шляхів їх досягнення, самоорганізація.

«Студент» з латинської перекладається як «той, хто вчиться» і починаючи з посвяти першокурсника кожному студенту говорять про те, що головний обов'язок студента – навчатися. Але у той самий момент студенти мають цілу низку прав і на сьогодні студентське самоврядування є саме тим механізмом, через який не окремі люди, а все студентство загалом, може відстояти усі свої права. Тобто, для чого самоврядування всьому студентському загалу зрозуміло. Навіщо ж самоврядування тим людям, які працюють в ньому. Яка мотивація?

Навіщо це визначати. По-перше, весь самоврядний рух має для себе вирішити, навіщо йому це потрібно (у кожного учасника ціль своя, але стратегічний план має бути єдиний). По-друге, один з напрямів роботи ОСС на місцях – це робота з першокурсниками. А чим, окрім мотивацій чинників, можна зацікавити новоспечених студентів?

На мою думку, на сьогодні є 2 головних мотиваційних стовпи: досвід і зв'язки. Розкриємо коротко кожен з них.

Досвід. Люди з вищою освітою – це, перш за все, майбутні керівники, управлінці. І не важливо якою є спеціальність, досвід роботи з людьми просто безцінний. Сьогодні студентське самоврядування готує саме таких людей: комунікабельних, рішучих, здатних приймати рішення у екстремальних ситуаціях, лідерів, здатних організувати людей навколо себе. Жоден навчальний заклад з профспрямуванням «Менеджмент» (нехай не ображають представники таких ВНЗ) не зможе дати студенту таку практичну сторону даного питання, як самоврядування. Робота з документацією також є немало важливою. Бюрократичність нашої країни змушує нас володіти всіма тонкощами документів (фінансових, установчих і т.д.). І в цьому випадку студентське самоврядування дає практичні навички з оформлення, візування, передачі документації.

Зв'язки. Організуючи будь-які заходи (від звичайної дискотеки до міжнародних конференцій) нам доводиться спілкуватися з різними людьми: студентами, деканами, ректорами, спонсорами, начальниками управлінь, міністрами і т.д. Будь-які знайомства, які ми здобуваємо в результаті діяльності є нашим особистим надбанням. В подальшому, як власним капіталом, ми можемо вільно ними розпоряджатися, чи то для організації наступних заходів, чи то для особистих цілей.

Є ще одна невелика мотивація, але спекулювати і перейматися нею не варто. Це грошова мотивація. Якщо людина дуже добре працює, то вона буде однією із перших у списку в наказі на преміювання.

Але у кожної монети є дві сторони. Самоврядування займає дуже багато часу та сил. Чи можна окупити це вище переліченою мотивацією – питання риторичне.

Студентське самоврядування за своїм об'ємом, а не завжди за змістом вказує на демократичність своїх засад, прозорість діяльності, ефективність роботи та розвиток професійних, організаторських та управлінських навичок, формування особистості, що відповідає вимогам сучасності. Отже, за визначенням студентське самоврядування виступає необхідною складовою формування майбутньої еліти нації, але для реалізації усіх можливостей та функцій повинні бути створені сприятливі умови як з боку держави, так й адміністрації освітнього закладу.

ВИСНОВКИ

Органи студентського самоврядування сьогодні являють собою те середовище, яке виховує у студентів лідерські якості, надає навички менеджера, управлінця, вчить працювати в команді, приймати рішення в екстремальних ситуаціях.

Співпраця ОСС з навчальними закладами та органами місцевого самоврядування є необхідною для всіх сторін, адже хто, як не сама молодь, повинна формувати та реалізовувати молодіжну політику в країні.

Формування майбутньої української еліти – важлива складова суспільно-політичного процесу. Система студентського самоврядування формує мотиви, якими користується студентська еліта, що в майбутньому прагне оволодіти владою. Якщо влада буде сконцентрована в одних руках, то навіть у “янгола” можуть вирости “роги” – так часто говорять в народі. Тому дуже важливо молодому лідеру обирати команду, яка б вела до формування дуже потужного прошарку у нашому суспільстві, як українська еліта. Як засвідчує історія, в команді лідера мають бути професіонали, котрі є не тільки революціонерами думки, а й ще слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аносов І.П. Соціально-педагогічні основи студентського самоврядування як джерела демократизації вищої школи (управлінський аспект) / І.П. Аносов, В.М. Приходько, М.І. Приходько. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2008. – 196 с.

2. Студентське самоврядування в Україні. – К.: «Молодіжна альтернатива», 2004. – 60.

3. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократизації вищої школи: Рекомендації щодо проведення у вищих навчальних закладах першої лекції / Уклад.:М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук, К.М.Левківський, В.І.Даниленко; відп. ред.М.Ф.Степко. – К.: Знання, 2005. – 55 с.

4. Четвертий випуск щорічних аналітичних оцінок Національного інституту стратегічних досліджень «Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки Монографія 2006».

5. www.ukrstat.gov.ua.